

۱۴۲۳۷۵۳

جبران خسارت در جنایت

همراه با پنج مقاله دیگر

دکتر محمد هادی صادقی

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه شیراز

سرشناسه	: صادقی، محمدهادی، ۱۳۳۷ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام‌پدیدآور	: جبران خسارت در جنایت همراه با پنج مقاله دیگر / محمدهادی صادقی
مشخصات نشر	: تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
فروست	: علوم اجتماعی؛ ۹۹۰.
شابک	: 978-964-511-789-2
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
موضوع	: کتابنامه: همچنین به‌صورت زیرنویس.
موضوع	: جرم و جنایت -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Crime -- Iran Addresses, essays, lectures
موضوع	: حقوق جزا -- ایران -- مقاله و خطابه‌ها
موضوع	: Criminal Law -- Iran --Addresses, essays, lectures
رده‌بندی کنفرانس	: HV ۹۹۶۰/الف۹۰:۱
رده‌بندی دیویدی	: ۳۶۴/۴۰۰۵:
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۰۰۶۰۹۰

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، عکس، اسکن و...) از این اثر بدون اخذ مجوز از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره ۰۲۱-۸۸۵۴۹۱۳۱ اطلاع دهید.

۹۹۰

نشر میزان

جبران خسارت در جنایت

دکتر محمدهادی صادقی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۷۸۹-۲

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتوح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

مقدمه ۹

فصل اول: جبران خسارت علاوه بر دیه و قصاص

- الف - خسارت‌های د - عرض جنایت ۱۴
- ب - خسارت‌های واقع بر طوایف جنایت ۱۵
- ج - زیان‌های جبران شده ۱۶
- ۱- صدمات بدنی ۱۷
- ۲- خسارت‌های نوعی ۱۸
- د - خسارتهای اتفاقی: زیان‌های جبران نشده ۲۲
- ه - هزینه‌های درمان ۲۴
- و - ضرورت استناد هزینه‌های درمان به جانی ۲۷
- ۱- موارد عدم امکان استناد ۲۷
- ۲- موارد اسناد هزینه‌های درمان به جانی ۲۸
- ز - تعدد موضوع ضمان ۲۹

گفتار دوم: نقدی بر ضوابط حاکم بر رابطه استناد در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲

- الف - صورت‌های اجتماع عوامل ۴۰
- ۱- اجتماع عرضی عوامل ۴۱
- ۲- اجتماع طولی عوامل ۴۱
- ب - اجتماع سبب و مباشر در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ ۴۲

- ۱- ابهام در قلمرو شمول ۴۴
- ۲- اهمال در قاعده‌گذاری ۴۵
- ۳- احاله به عرف ۴۶
- ۴- فقدان ملاک در تعیین ضابطه ۵۱
- ۵- تعارض با موازین شرکت و معاونت ۵۶
- ج- اجتماع اسباب در قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ ۶۰
- ۱- تناجم موازین ۶۲
- ۲- ابهام در طبیعت رابطه استناد ۷۱
- ۳- تعارض موازین ۷۴
- ۴- اضطراب در مفهوم عدوان ۷۷

گفتار سوم: جنایت عمدی بر جنین

- الف - نظریه ثبوت قصاص ۸۸
- ب - شرایط قانونی ثبوت قصاص ۹۰
- ۱- تولد و انفصال از مادر ۹۱
- ۲- حیات پس از انفصال ۹۷
- ۳- زیست‌پذیری و قابلیت بقاء ۱۰۱
- ج - مبانی و نقد نظریه قصاص مشروط ۱۰۶
- ۱- تزلزل مبانی ۱۰۷
- ۲- اختلال در ارکان جنایت عمدی ۱۱۱
- د - ضمان دیه در جنایت عمدی بر جنین ۱۱۶
- ۱- نظریه «ثبوت دیه» در صدمات مجرمانه بر جنین ۱۱۶
- ۲- ضمان دیه در صدمات عمدی غیر مجرمانه ۱۱۹

گفتار چهارم: رضایت به جنایت

- الف - عدم تأثیر رضایت در حکم تکلیفی ۱۲۸
- ب - تأثیر رضایت در حکم وضعی ۱۳۱

۱۳۳.....	۱- عدم اسقاط قصاص
۱۳۴.....	۲- سقوط قصاص
۱۳۷.....	۳- سقوط ضمان
۱۳۸.....	۴- عدم ثبوت ضمان
۱۳۹.....	ج- تأثیر رضایت از نظر قوانین موضوعه

گفتار پنجم: بررسی فقهی و حقوقی اتانازی

۱۴۶.....	الف- تعریف و انواع اتانازی
۱۴۶.....	۱- تعریف اتانازی
۱۴۸.....	۲- انواع اتانازی
۱۴۹.....	ب- ممنوعیت اقدام به اتانازی
۱۵۰.....	۱- ممنوعیت اتانازی فعال
۱۵۰.....	۲- حرمت اتانازی فعال داوطلبانه
۱۵۱.....	۳- ممنوعیت اتانازی غیر فعال
۱۵۲.....	۴- حرمت اتانازی غیر مستقیم
۱۵۶.....	ج- ضمان مرتکب در اتانازی فعال
۱۵۷.....	۱- ضمان مرتکب در اتانازی فعال تحمیلی
۱۵۸.....	۲- ضمان مرتکب در اتانازی فعال داوطلبانه
۱۵۹.....	د- ضمان مرتکب در اتانازی غیر فعال
۱۶۰.....	۱- مسئولیت مرتکب اتانازی غیر فعال در حیات مستقر
۱۶۲.....	۲- ضمان مرتکب اتانازی انفعالی در حیات ناپایدار
۱۶۳.....	۳- ضمان مرتکب در اتانازی غیر مستقیم

گفتار ششم: شکنجه

۱۶۹.....	الف: ممنوعیت شکنجه در حقوق اسلام
۱۷۰.....	۱- تعریف شکنجه
۱۷۳.....	۲- مبانی ممنوعیت شکنجه در حقوق اسلام

- ۳- ادله حرمت شکنجه ۱۷۵
- ۴- نقد مبانی جواز شکنجه ۱۷۸
- ۵- عدم نفوذ اقرار ناشی از شکنجه ۱۸۴
- ۱/۵- دلایل عدم نفوذ اعتراف ۱۸۵
- ۲/۵- نظریه خلاف و نقد آن ۱۹۰
- ب- جرم شکنجه در اسناد ملی و بین المللی ۱۹۳
- ۱- شکنجه در برخی از اسناد بین المللی و قوانین بیگانه ۱۹۳
- ۲- جرم شکنجه در قوانین ایران ۱۹۶
- ۳- شرایط و اجزای رکن مادی شکنجه ۱۹۸
- ۱/۳- فعل مرتکب ۱۹۹
- ۲/۳- عدم سرور و لذت بردن ۲۰۳
- ۳/۳- شخص مرتکب ۲۰۵
- ۴/۳- شخص موضوع شکنجه ۲۰۷
- ۵/۳- حصول نتیجه ۲۰۹
- ۶/۳- رابطه استناد ۲۱۱
- ۴- رکن روانی ۲۱۲
- ۱/۴- قصد فعل ۲۱۲
- ۲/۴- قصد نتیجه ۲۱۲
- ۳/۴- انگیزه ۲۱۳
- ۵- واکنش های جزایی ۲۱۳
- ۱/۵- مجازات تعزیری ۲۱۴
- ۲/۵- دیه و قصاص ۲۱۵
- نتیجه ۲۱۶

از موجبات توفیق و کارآمدی نظام حقوقی، تاکید بر ضرورت انتظام قواعد و انسجام اجزاء و وجوه گسترده آن است؛ تحقق این مهم مستلزم وفاداری به مبانی فکری و فلسفی و رجوع به منابع ناشی از آن در مرحله تقنین و نیز در مقام تبیین و تفسیر تاسیسات و نهادهای حقوقی است. از این رو احتراز از تمسک به مبانی متغایر در تدوین و تصویب قوانین، یکی از اصول ابتدایی و بدیهی در آداب قانونگذاری قلمداد می‌گردد.

غفلت از جهت‌گیری‌های کلی سیاست کیفری متبوع، در مراحل تقنین و تطبیق می‌تواند بحران مبانی، زوال استحکام نظام حقوقی و نیز تزلزل اعتماد مردم نسبت به اعتبار و اثر بخشی آن را به دنبال آورد.

بر این اساس فهم قانون و دستیابی به تفسیری درست از مراد مقنن و نیز رفع هر گونه ابهام و اجمال از مقررات و قوانین، از یک رویکرد نظام‌مند و بر پایه ضرورت پیوند نهادها و تاسیسات حقوقی با یکدیگر میسر می‌گردد.

کتابی که در پیش روی شماست با تاکید بر وفاداری به مبانی حقوقی و متکی بر منابع فقهی به طرح موضوع‌هایی پرداخته است که نزد جامعه حقوقی کشور به نوعی مورد توجه بوده و یا به دلیل بی‌اعتنایی قانونگذار به مبانی فقهی آنها واجد اهمیت تشخیص داده شده است. و در هر حال مباحثی را شامل می‌شود که به مستقیم یا غیر مستقیم به جرایم علیه تمامیت جسمانی مربوط می‌گردد.

این مجموعه مرکب از نه مقاله است که با ادغام برخی در یکدیگر به صورت شش گفتار گرد آمده است. در گفتار نخست که به دلیل اهمیت موضوع، عنوان کتاب حاضر به آن اختصاص یافته است، به بررسی موارد امکان جبران خسارت در جنایت می‌پردازد. در این گفتار تلاش شده است به موازینی دست یابد که به روشنی سوال‌های مطرح در این باره را پاسخ گوید؛ به موجب معیار ارایه شده هرگاه جنایت و یا اقدامات جانی سبب و یا علت - و نه شرط - خسارتی باشد که حدوث آن از لوازم و تبعات

نوعی جنایت محسوب نمی‌گردد علاوه بر محکومیت مرتکب به قصاص و یا پرداخت دیه، وی مکلف به جبران خسارت وارده نیز خواهد بود.

گفتار دوم به ضوابط حاکم بر احراز رابطه استناد در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ می‌پردازد و در ضمن آن به ماهیت واقعی و غیر اعتباری این رابطه تصریح داشته و موضع قانونگذار را در صورت‌های اجتماع طولی سبب و مباشر و اجتماع اسباب - که به دلیل اتخاذ مبانی متغایر موجب به هم ریختگی موازین تشخیص عامل ضامن شده است - مورد نقد قرار می‌دهد.

موضوع گفتار سوم مسئولیت ناشی از جنایت عمدی بر جنین است که طی مباحث مطرح شد رویکرد اخیر قانونگذار در این باره را فاقد مبانی موجه و پشتوانه فقهی دانسته است.

گفتار چهارم تاثیر زهد دیده برای قربانی شدن را در حکم وضعی و تکلیفی جنایت به بحث گذاشته و آن نظریه را تقویت کرده است که هرچند رضایت در زوال وصف مجرمانه‌ای اقدام جانی فاقد است لکن از جهت حکم وضعی، رضایت سابق مجنی علیه مانع ثبوت ضمان دیه و قصاص نمی‌گردد. به دنبال این بحث، در گفتار پنجم موضوع اتانازی که در مواردی با بررسی تاثیر رضایت در جنایت مرتبط است از دیدگاه فقهی و حقوقی بررسی شده است.

تبیین اجزاء و عناصر لازم در تحقق جرم شکنجه و نحوه جزایی و حقوق ایران در آخرین گفتار موضوع مطالعه قرار گرفته است و طی آن ضمن رد مطلق جواز شکنجه بر بی‌اعتباری وعدم نفوذ اقرار ناشی از آن تاکید کرده است.

شایسته است زحمات همه کسانی را که در تدوین مجموعه - ضمیمه مساعدت داشته‌اند ارج نهی و قدرشناس همراهی‌های آنان باشد؛ همچنین اطمینان دارد از نقدهای مشفقانه خوانندگان نکته سنج و نقاد نیز محروم نمانده بیش از پیش از نظرات و پیشنهادهای سودمند آنان بهره‌مند خواهد بود.

محمد هادی صادقی

تابستان ۱۳۹۵